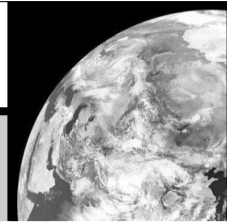

DENIS DE ROUGEMONT

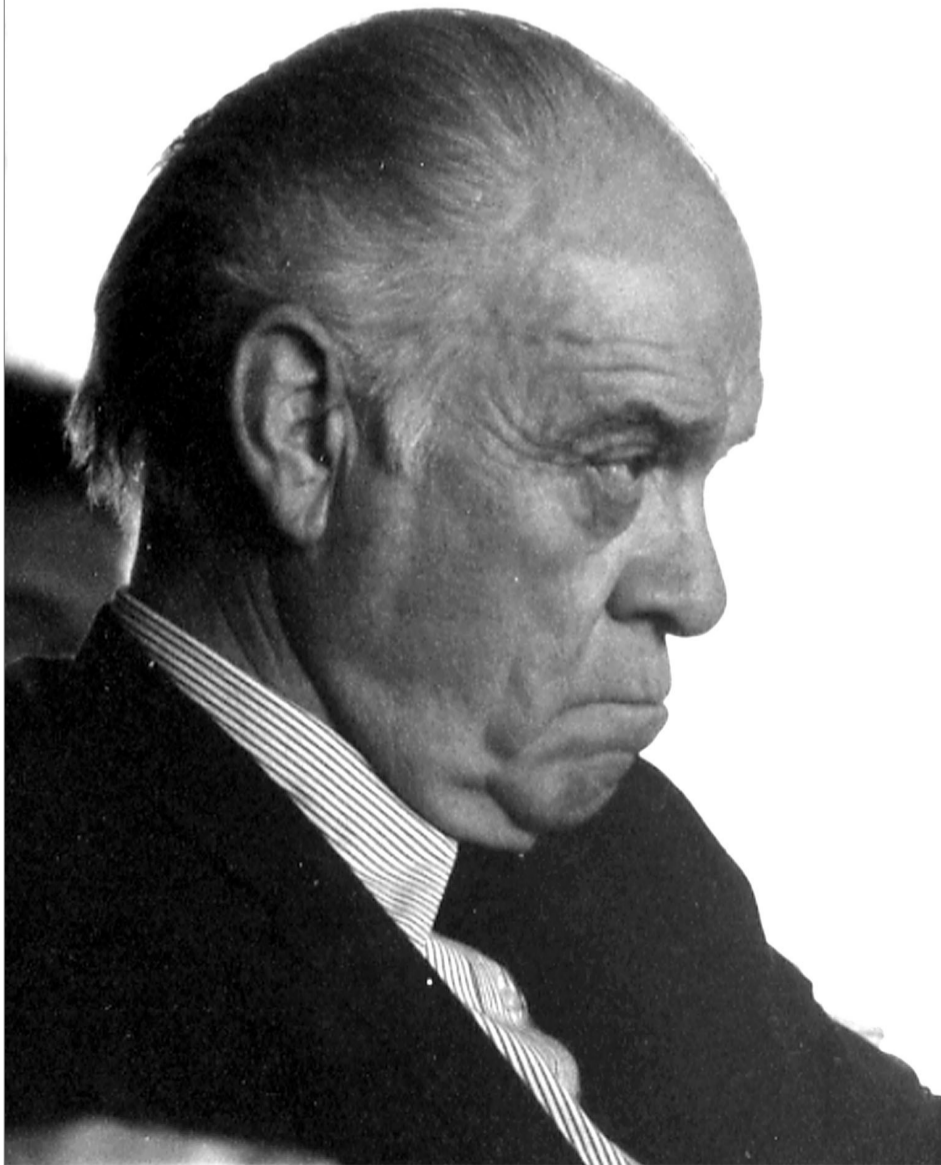

XAVIER GARCIA:
LES MEVES CONVERSES ECOLOGISTES

Denis de ROUGEMONT

El dissident de l'Oest

L'any que ve (desembre de 2005), en farà vint de la mort de Denis de Rougemont (1906-1985), nat a Couvet (cantó de Neuchâtel, Suïssa), prolífic escriptor, pensador agut i entusiasta home d'acció política àmplia. L'herència que ens ha deixat és rica en fets i idees: del moviment «personalista» dels anys trenta –enfrenat als totalitarismes de dreta o esquerra– a l'«ecoregionalisme» dels setanta i vuitanta, enfrenat a la devastació natural d'un model econòmic insuportable, passant per tota l'etapa central de 1940 a 1970, en què anà desenvolupant, davant del centralisme dels Estats-Nació, el federalisme de l'Europa dels Pobles.

En aquests dies i mesos en què s'ha parlat de la Constitució europea, no puc deixar de pensar en l'home que, l'endemà mateix de la fi de la Segona Guerra Mundial, apostava clarament per superar la dialèctica perversa i armada dels Estats i confiava el futur social i polític europeu a l'acció lliure i responsable de les persones, a la federació de les seves regions naturals i lingüístiques i a la unió de totes en una instància superior que les contingüés. A aquesta noble i gran empresa social dedicà Denis de Rougemont la seva vida, acordant des de molt jove el seu pensament i escriptura a l'acció pràctica que s'havia proposat: fer possible, a partir de les cultures locals-regionals, la renovació completa del model d'organització social hegemònic, basat en la jerarquitització, el centralisme i l'absolutisme dels Estats i dels aspirants a ocupar-los, els partits.

Des de la seva Suïssa natal –i després d'haver fet un ampli repertori acadèmic a les universitats de Neuchâtel i Ginebra, on es llicencià en lletres, història, filosofia i psicologia–, el 1931 es plantà a París, on va viure l'emergència cultural de les noves formes expressives i on va tastar les amenaces de les futures i immediates formes estatals totalitàries: del feixisme mussolinià al comunisme estalinista, passant pel nazisme hitlerià i el falangisme franquista. Fins al 1940, gairebé deu anys enmig d'aquell bullit, va intentar –al costat d'altres intel·lectuals com Emmanuel Mounier, Alexandre Marc, Arnaud Dandieu i Robert Aron, els anomenats «inconformistes dels anys trenta»– posar una mica de seny humanitzant a la follia ideològica desfermada pels grans blocs de poder mundial en litigi.

CONTRA EL DESORDRE ESTABLERT

Aquests «inconformistes» van fundar revistes com *Esprit* i moviments d'innovació política com l'Ordre Nouveau, que denunciava justament el «desordre establert» a l'interior de les grans ideologies dominants, i que no tenia res a veure amb els moviments feixistes que usurparen posteriorment aquesta denominació. Cinquanta anys després, el 1981, De Rougemont va haver de veure com un jovenet de la filosofia francesa, Bernard-Henri Lévy –segurament amb més ganes de fer escàndol que no d'estudi i comprensió dels papers que

va fer l'escriptor suís–, l'acusava d'haver tingut «una simpatia dubtosa pel feixisme», fet que desmentí immediatament. Al contrari, va ser un crític implacable de tots els totalitarismes, els de l'individualisme mercantil del capitalisme i els del gregarisme estatalista del comunisme, i potser per això la tercera via que ell preconitzava, la del federalisme personalista regionalitzat, va rebre estocades d'un cantó i de l'altre. I és que des del seu llibre inicial, *Politique de la personne* (1934) fins al darrer de la seva extensa producció, *L'avenir est notre affaire* (1977), passant pels també indispensables *Penser avec les mains* (1936) i *L'amour et l'Occident* (1939), tota la literatura de De Rougemont, més que un encanteri d'intimisme romàntic va ser un testimoni exigent de compromís amb la realitat encarnada en les persones concretes, lliures i responsables, en les formes d'organització comunitària lliurement decidides i en la reivindicació ecològica de les dimensions humanes.

No li va faltar feina: el 1946, de retorn dels Estats Units, pronuncia a Ginebra el seu primer discurs sobre la necessitat d'unió a Europa; el 1947, a Montreux, inaugura el primer Congrés de la Unió Europea de Federalistes, i el 1948, al Congrés

«Per ser lliure cal ser responsable, i per ser-ho cal viure en petites comunitats. És l'objectiu petit el que és essencial.»

d'Europa a l'Haia, sota la presidència de Churchill, llança el seu cèlebre *Missatge als europeus*, perllongat el 1970 amb el llibre *Lettre ouverte aux européens*, publicat en català per Proa el 1975 amb el títol *Salvació: Europa*. Després vindrien moltes realitzacions: el 1950, la creació a Ginebra del Centre Europeu de la Cultura, de l'associació dels Instituts d'Estudis Europeus, de l'Associació Europea de Festivals de Música i la celebració d'innombrables conferències i col·loquis per aprofundir la idea d'una unió europea sobre bases regionals. El 1960 conferencià a Madrid i a Barcelona, i aquells anys el seu nom va esdevenir conegut i respectat pel nostre incipient moviment europeista.

DEFENSA DE LES REGIONS I ECOLOGISME

El seu nom m'arribà el 1976, arran de la fundació d'Ecoropa (Acció Ecològica Europea), que presidí els primers anys, durant els quals va assistir a aquelles sessions el nostre col·lega Santiago Vilanova, director de la primera etapa d'*Userda* (1977-1982), en el curs de la qual (estiu de 1980) vam publicar un text de Denis de Rougemont traduït al català sobre l'econacionalisme europeu. Arran de la coneixença amb De Rougemont, Vilanova publicà aleshores, el 1981, l'assaig *L'econacionalisme. Una al-*